

FERRAN AGULLÓ

PADRI DE LA COSTA BRAVA

per E. CORRAL I COLL DEL RAM.

(Continuació)

D'en Rafael Patxot podrien contar-se'n coses interessants i plenes d'exemplaritat fins a no acabar mai. I no desconfiem que algun dia algú intentarà fer-ho...

Tenia només vint-i-quatre anys quan, acabats els estudis a Anglaterra, tornà a Sant Feliu i, ell solet, hi instal·là un observatori astronòmic, gest que, òbviament, té molt poc a veure amb la indústria surera. Mentre l'observatori funcionava, fundà, i en dirigí la publicació durant cinc anys, una revista titulada "Llevor", al mateix Sant Feliu. Però ell tirava més amunt i un dia, no podent atendre'l, desmuntà l'observatori. La Societat Astronòmica de Barcelona sembla que fou —en tot o en part— la dipositària d'instal·lacions i aparells i aquesta societat, en dissoldre's, va fer-ne donació a la Universitat de Barcelona, segons constava en una placa commemorativa que avui, aneu a saber per què, és desapareguda. Cal pensar que seguiria el mateix camí del monument llimonià que, dedicat a l'insigne doctor Bertomeu Robert, existia així mateix a la plaça de la Universitat.

Patxot fundà institucions dotals per a nois i noies i fundà, entre d'altres, el premi "Eusebi Patxot a la memòria del seu pare i que era administrat per l'Orfeó Català. A la cèlebre "Institució Patxot" deu l'Institut d'Estudis Catalans la possibilitat d'edició de les seves inapreciables edicions... Doncs aquest home (que moriria el 1964, exiliat a Ginebra) era l'amfitrió al qui els seus companys de la Colla es disposaven a homenatjar, l'any 1932, a la seva masia del Montseny.

"Oh, Maria Mariona,
que mires feixes avall
amb el Montseny per espona
i un aulet per abrigall..."

Així comença Ferran Agulló la seva oda dedicada a Rafael Patxot. Aviat, però, els seus versos van perdent el to declamatori, laudatori i ampul·lós, i van esdevenir malenciosos i decididament premonitoris. Agulló s'acomia, amb no dissimulada reançança, de la seva enamorada d'altre temps, la mar, i s'aferra amb ànsia a la idealitzada terra ferma, a la muntanya, com a més adient a la mena de vida que, vulgui's que no, ha de seguir.

I, tal com el nàufreg solitari que cerca amb avidesa la companyia que li farà menys insuportable la dissort, ell s'acosta, potser per causa de

tenir-lo més a mà, al propi homenatjat. No hi fa res que, tot i que ell, Agulló, no és pas exactament vell, Patxot sigui nou anys més jove —lavors tenia quaranta-nou anys—. És possible que Patxot, nascut de cara a la mar i estimant-se-la profundament, per raons de bona amistat deixés entendre a Agulló, en converses privades, que coincidien en la mateixa apreciació: "Que sí, que la mar era ja "per a ambdós" massa traïdora, massa dura, massa ingrata". Dicteris pronunciat només a flor de llavi, sense convicció, impel·lits per un bon entès esperit franciscà. Nosaltres afirmariem que ni l'un ni l'altre s'ho creien; que si l'un pietosament mentia, l'altre s'autoenganyava també pietosament. I que és per això justament, perquè "predica el que no creu", que Agulló insisteix tant —es creu obligat a insistir tant—:

La vall i l'alta muntanya
són fermes i seculars;
la terra és ferma i no enganya
com les ones de les mars.

Castell de Mariona
que en ta forta joventut
t'enamorares de l'ona
i li rendires tribut,
oblida-la i viu la vida
tan bella d'aquesta afrau
que nit i dia convida
a viure vida de pau.

En la vida, que poc dura,
i en la mort que ve amatent,
la mar és una aventura,
la terra és el permanent..."

i a seguit dels consells, vénen les confessions:

"Jo també en la juvenesa
m'enamorí de la mar
quan l'ànima forta, encesa,
té fretura de volar.

Mes, sentint en mes entranyes
que la vida avui s'esmuny,
em plau viure entre muntanyes
i veure la mar de lluny..."

La mort, la mort... la Mort. Si realment li plaia o no, de viure entre muntanyes, queda per veure. Però el cert és que en els seus darrers anys Agulló visqué pendent de la Mort amb majúscula i que gairebé subconscientment, en parlà "en poeta", com en parlaren Papasseit, Màrius Torres, Folguera, per no citar més noms, que arribà a perdre-li la por, a sentir-la al seu costat com una companya discreta i dolça; una companya que ja no l'haurà d'abandonar fins a deixar-lo, suauament, al mateix lliard del més enllà.

XXII

"VILA DE MOLINS DE REI, LA DEL PONT DE QUINZE ARCADES..."

Encara, després de la desaparició d'Agulló com a col·laborador assidu, els llibres de la Colla haurien de veure's augmentats amb dos volums més, els darrers: "Collsacabra", dedicat a l'hisendat senyor Puget (1933) i "Poblet", dedicat al doctor Joaquim Guitert (1934).

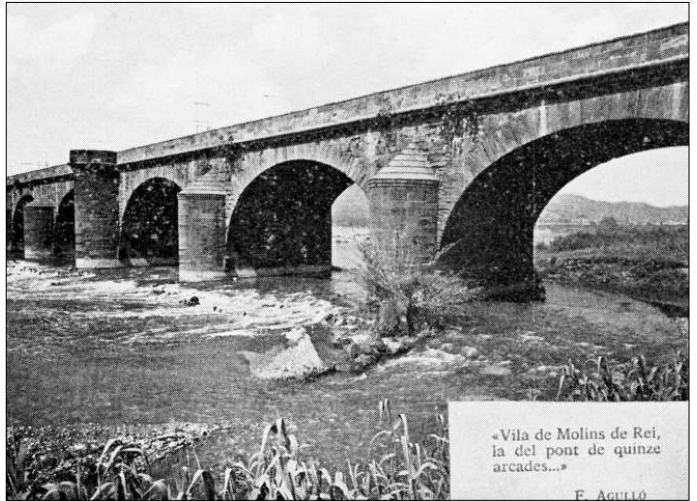
És obvi que sense el context d'aquests llibres de la Colla, en els quals Agulló abocava la seva intimitat sentimental sense subterfugis ni eufemismes —puix que es tractava només d'un joc entre amics—, ens seria molt difícil de furgar amb unes mínimes garanties d'èxit en la seva personalitat, no sols com a poeta,

ans com a periodista, com a polític, com a home...

Fins ara hem anar explicant de manera informal i més o menys cronològica, part de la vida d'un poeta, però no podem dir que hàgim seguit un procés poètic. Allò que fins aquí hem anat veient ens mostra només el poeta florallesc que, volent-ho o no, s'ha vist incidit i mediatitzat per una sèrie de circumstàncies que, si bé afrontades per part seva amb coratge i fins i tot amb alegria, no vol dir que les hagi creades.

No fa gaires dies que, en amical conversa, Josep Miracle em feia adonar del fet que Guimerà, quan es

tractava de Catalunya, a tot deia que "sí". I de com aquest seu tarannà el portava a vegades a situacions paradoxals i de resultats xocants com,

El pont de quinze arcades de Molins de Rei, fet construir per Carles III en 1769 i que Ferran Agulló contribuï a popularitzar amb el seu poema. — (Foto de l'autor).

per exemple, haver acceptat d'entrar a formar part de l'"Institut" i a la mateixa filològica, com a partidari de les normes i de la i, i més endavant i amb la mateixa patriòtica candorositat acceptés també de formar part de l'"Acadèmia" creada justament per a combatre l'"Institut" i, no cal dir-ho, partidaris de la y.

Per un procés a simple vista semblantment inexplicable, un polític enamorat de la mar i poeta en tant que enamorat, com era Agulló, tractant-se de Catalunya tampoc no tenia mai un "no" per a ningú i menys per a ell mateix. Essent així, doncs, no ens costaria d'imaginar-nos-el portant la secretaria, o la consergeria si així s'esqueia, d'un partit polític diguem-ne socialista d'esquerra, simultàniament amb la de la Lliga, si ell entenia que Catalunya li ho demanava així.

Una altra opinió similar al respecte ens la dona el seu amic que tan bé el coneixia, Francesc Cambó (Pròleg de "Ponentines"): "(...) En Agulló aquesta diversitat d'aficions i d'activitats es presenta més accentuada que en cap altra de les personalitats característiques del Renaixement català, talment com si la seva vida comprengué tots els moments, tots els períodes que en el curs del nostre Renaixement poden assenyalar-se".

Diguem-ho de seguida. El millor Agulló poeta l'hem d'anar a buscar als seus orígens: la Costa Brava, on s'empapà de la salabror del mar i on s'extasià contemplant l'incomparable horitzó. El mateix Agulló en un dels seus llibres, "Marines", adreçant-se a Duran i Ventosa, diu: "Jo, poeta a estones, visionari enamorat de la naturalesa...". Justa la fusta! Aquest és, potser, un dels més inefables dels seus secrets. Ell tot ho feia a estones perdudes, sense dar-hi importància, sense alterar el gest...

El millor poeta agullonenc és el dels madrigals dedicats a la seva enamorada, la Costa Brava, amb els seus pobles i la seva gent i les seves coses. Llavors, quan la fantasia s'enlaira no pren els tons de l'orifla-

ma gratuïta, sinó els de la flamarada de l'embadaliment, ple de bona fe i propi dels apassionats. Però resulta, antilògicament si volem, que aquests madrigals són, en bona part, escrits en prosa... I potser això explica la seva indubtable preocupació, en la poesia versificada, per la forma, salvada amb millor o pitjor fortuna, però que moltes vegades li desdibuixa els fons, li malmet les imatges i li emmascara la vena poètica.

Insistim, doncs, en què els punts més alts d'inspiració poètica de l'Agulló és possible de trobar-los en els poemes en prosa, en les floretes

llançades amb prodigalitat a la seva amada de tostemps, la mar, en la seva variada nomenclatura. Ara, si volem arrodonir la seva figura de poeta de versos, hem de distingir-ne diverses modalitats. Descomptada la florallesc per mitjà de la qual es va llançar a la conquesta del mestratge en gai saber com qui es prepara per a unes oposicions a Hisenda, ens queda encara la "de circumstàncies", de la qual us n'anem a oferir ara una mostra treballada, suada més bé, i sentidíssima. I, amb tot, no pas reeixida. Es titula "El vers de les noies" i està dedicat —és un sonet— a les seves filles a les quals, indubtablement, estimava molt. Va inclòs en "Llibre de versos" i l'últim tercet fa:

"una amor tot amor, tot harmonia,
que mai es satisfà ni mai es cansa,
jo n'he fet, filles meves, vostre amor!"

Aquest sonet juntament amb els versos que anem a copiar, dedicats ara a les seves tres nètes, inclosos en "Ponentines" induïen a pensar que, en Agulló i en tots els poetes, sentiment no és idèntic a inspiració:

"Oh, nètes del meu cor, flors perfumades,
del meu amor plançons!
jo us aniré ensenyant, amb més besades,
eixes tres oracions".

("Tres oracions": matí, tarda i vespre)

Vegem ara una mostra de poesia clàssicament de circumstàncies, escrita per a una revista d'informació local que es publicava a Molins de Rei i que duia aquest mateix títol. És una poesia de les poques que d'Agulló s'han fet fins a cert punt populars i va recollida en "Ponentines". Aquest és el seu començament més conegut:

"Vila de Molins de Rei,
la del pont de quinze arcades,
pubilla del Llobregat,
mig de pla, mig de muntanya..."

Pont, el referit, que avui ja no existeix. Fou "una mica" restaurat en 1969 per a ésser enderrocat totalment en 1972 i substituït per un de factura moderna, sense cap mena de valor arquitectònic.

(Continuarà)